

По-перше, такі «науковці» насправді не пройшли перевірку на професійну придатність хоча б в ході 4-х річного навчання на бакалавраті. А по-друге, вони отримують юридичну можливість впливати на значну кількість майбутніх архітекторів через викладання. Причому склався вже явний парадокс, коли кваліфікаційний сертифікат відповідального виконавця може отримати лише магістр, що має стаж роботи за фахом не менше ніж 3 роки, а навчати майбутнього архітектора може новоспечений кандидат наук або Phd, які не мають практичного досвіду проектування. Виникають закономірні питання і про якість архітектурної науки, і про подальшу якість архітектурної освіти. У сукупності зі зменшенням аудиторних часів на архітектурне проектування у студентів за рахунок обов'язкових гуманітарних дисциплін маємо шанс втратити всі попередні досягнення архітектурної освіти.

На підтвердження треба сказати, що станом своєї архітектурної освіти стурбована і європейська громадськість. За словами Патріка Шумахера, «частково проблема полягає в тому, що занадто багато викладачів архітектури не мають достатнього досвіду роботи в якості архітекторів».

Я вважаю, що сумна ситуація з пандемією нас всіх має протверезити, ніякий гуманітарний блок знань і науковий ступінь не замінить освоєння накопиченого досвіду в професії і не замінить реальну проектну діяльність.

Podhalański Bogusław, dr hab. inż. architekt, prof.
Politechnika Krakowska

NOWE IDEE WE WSPÓŁCZESNEJ ARCHITEKTURZE SAKRALNEJ

Streszczenie

Pomimo niekorzystnej sytuacji gospodarczej praktycznie w skali globalnej, występującej w związku z obecną pandemią COVID19, realizowane są i powstają nowe projekty architektoniczne świątyń różnych wyznań, w tym chrześcijańskich: obrządków maronickich ortodoksyjnych, grekokatolickich i katolickich. Trwa również modernizacja wewnątrz świątyń. W świecie doceniana jest wysoka jakość form architektonicznych współcześnie powstających świątyń, jak również jakość materiałów używanych do ich wzniesienia. W zakresie sztuki obserwuje się dwie tendencje (podobnie jak i w projektowaniu architektonicznym) z których pierwsza to nurt zmierzający do realizacji tzw. „kościół ubogiego”, zachowującego tradycje danego wyznania, lecz kreującego formę i przestrzeń sakralną w duchu minimalizmu. Drugi nurt, to powrót do sztuki i form proto-chrześcijańskich, nawiązujących do archaicznych form świątyń pierwszych wieków istnienia chrześcijaństwa. W artykule, na przykładach współcześnie zrealizowanych świątyń: maronickiej w Libanie autorstwa Maroun Lachud, katolickiej w Chile projektu Martin Prieto i Gabriel

Guarda , prawosławnej w Polsce autorstwa Jerzego Uścińowicza i projektu cerkwi grekokatolickiej we Lwowie Ukrainie projektu Yurija Kryworuchko zostaną zilustrowane tendencje obecnie obserwowane w wybranych krajach Ameryki Południowej, basenu Morza Śródziemnego i Europy środkowo – wschodniej. Cztery przykłady z zakresu sztuki sakralnej przedstawione będą na podstawie dzieła Archimandryty Zinona w Cerkwi Fiodorowskiej w Sankt Petersburgu, Marko Rupnika w Sanktuarium św. Jana Pawła II w Krakowie, oraz projektu Bogusława Podhalańskiego kaplicy Borysa i Gleba w Krakowie.

Minimalistyczny kościół św. Elie we wsi Brih – Chouf, w środkowym Libanie. Realizowane są tam kościoły o współczesnych formach, natomiast zawsze używane są w nich tradycyjne materiały budowlane, co powoduje że ich wyrafinowane formy równie dobrze jak tradycyjne, doskonale wpisują się w otaczający je krajobraz. Jednym z takich, lecz uhonorowanych przez Libańską Izbę Architektów i Inżynierów tytułem najlepszego budynku w 2017 roku jest nowy, maronicki kościół p.w. św. Eliasza w miejscowości Brih Chouf Libanie. Budynek został zaprojektowany przez architekta Maroun Lahoud w konwencji minimalizmu, jednak respektującego lokalne tradycje materiałowe. Kościół i klasztor Benedyktynów p.w św. Trójcy w miejscowości Las Condes w pobliżu Santiago de Chile. Zaprojektowany został przez architektów, Martin Correa Prieto i Gabriel Guarda w 1961 roku na wzgórzu Los Piques. Forma to czysty minimalizm, również materiał jest niezwykle prosty – surowy beton i ślusarka przeszkleń okien i drzwi wskazuje wprost na fakt, iż jest to kościół ubogi.. Przykład ten wskazuje, że dobrej jakości architektura niekoniecznie wymagać musi bardzo wielkich nakładów i wyszukanych środków. Czasami prostota, harmonia i przemyślana kompozycja znaczyć może znacznie więcej, niż podążanie drogą przesadnego bogactwa formy i zdobnictwa.

Cerkiew pw. Świętej Trójcy przy Policealnym Studium Ikonograficznym w Bielsku Podlaskim W 2002 roku zakończono w Bielsku Podlaskim budowę zaprojektowanej w 1999 roku przez architekta Jerzego Uścińowicza akademickiej cerkwi prawosławnej Świętej Trójcy jedynej w Polsce szkoły pisania ikon, należącej do Polskiego Autokefalicznego Kościoła Prawosławnego. Ten bardzo mały obiekt, o powierzchni zaledwie 38 metrów kwadratowych stanowi współczesny przykład nawiązania do lokalnych tradycji prawosławnej architektury Podlasia, inspirowanych architekturą kultury pogranicza. Można podobnie jak inne przykłady próbować zaklasyfikować tę świątynię do nurtu tzw. „świątyni ubogich” - ubogich w formę, bogatych w treści, które one reprezentują. Polichromie we wnętrzu we współczesny sposób kontynuują bogatą tradycję ikonograficzną prawosławia.

Cerkiew Chrztu Chrystusa we Lwowie. Architekt Jurij Kryworuczko przedstawił śmiałą wizję cerkwi Chrztu Chrystusa, zlokalizowaną w miejscu byłego cmentarza Kozaków, którzy polegli w obronie Lwowa w XVII wieku. W czasach monarchii austro – węgierskiej wyburzono powstałą nieopodal w pierw drzewianą, a później murowaną cerkiew pod tym samym wezwaniem, tak że kolejna stanowi współczesne nawiązanie do niegdyś tam istniejącej. Autor koncepcji formy

architektonicznej odwołuje się do przetransformowanego wspólnie archetypu cerkwi i ikony huculskiej na szkło, opierając główny efekt na nawiązaniu do blasku bijącego nocą z okien cerkwi, symbolizującego wielkie światło świętości promieniujące na ludzi, duchowe oddziaływanie Chrystusa. Projekt stanowi rodzaj pewnego działania formalnego łączącego tradycje Wschodu i Zachodu, podejmując trudną próbę znalezienia ścieżki wiodącej do połączenia ich w chrześcijańską jedność, której gałęzie rozrosły się na kształt drzewa, korzeniami tkwiąc w jednej, wspólnej Prawdzie. **Cerkiew Fiodorowska w Sankt Petersburgu**, Podziemia cerki Fiodorowskiej w Sankt Petersburgu zostały zrealizowane według projektu znanego artysty, ikonopisa Archimandryty Zinona (Teodora). Cerkiew ta jest wspaniałym zwornikiem obu tradycji, obu głównych nurtów chrześcijaństwa, co więcej nawiązuje ona wprost do proto-chrześcijańskiego sposobu aranżacji przestrzeni świątyni, inaczej mówiąc do idei powrotu do jedności tych rozdzielonych w toku dziejów gałęzi, wskazując na Chrystusa, jako korzeni drzewa wydającego owoce zbawienia. Archimandryta Zinon napisał wszystkie freski i wiele ikon, obecnie tam się znajdujących. Bardzo interesujące jest nawiązanie w architekturze wnętrza do wczesnochrześcijańskiego stylu, charakteryzującego się brakiem pełnego, wysokiego ikonostasu, co wskazuje na proto-chrześcijańskie inspiracje Autora. **Mozaiki Marko Rupnika w Sanktuarium św. Jana Pawła II w Krakowie – Łagiewnikach**. Sanktuarium św. Jana Pawła II zostało zaprojektowane przez architekta Andrzeja Mikulskiego. Koncepcja powstawała w okresie od grudnia 2007 do marca 2008 roku, a poświęcenie świątyni odbyło się w 2016 roku. Kościół zbudowany został na planie sześciokąta, nawiązując do tradycji bizantyńskich np. Basilica di San Vitale w Rawennie, jako prawdopodobna inspiracja formalna. Znajdujące się w nim mozaiki zostały zaprojektowane przez znanego w świecie jezuitę, artystę Marko Rupnika. Wraz ze swoim rzymskim zespołem Centro Aletti zrealizował on dzieło, składające się z szeregu kompozycyjnie spójnych, interesujących, współczesnych mozaik. Charakterystycznym dla twórczości Artysty elementem jest stylistyka mozaik, oraz ich treść, nawiązująca do zdania Jana Pawła II na temat związków pomiędzy „obiema płucami, którymi oddycha Kościół – Wschodnim i Zachodnim”, co wydaje się w naturalny sposób współgra z koncepcją architektoniczną bryły Sanktuarium. **Grekokatolicka kaplica pw. św. Borysa i Gleba, Chrzczicieli Rusi w Krakowie**. Kolejnym projektem jest niewielka kaplica pw. św. Borysa i Gleba, Chrzczicieli Rusi, oparta na obrazie Jerzego Nowosielskiego, jednego z największych artystów tworzących w Krakowie w XX wieku. Projekt architektoniczny został wykonany przez architekta Bogusława Podhalańskiego. Idea projektu zamyka się w próbie współczesnej, minimalistycznej interpretacji jednej z „ikon” J. Nowosielskiego. Przedsięwzięcie to zostało zainicjowane i należy mieć nadzieję, że przy pomocy wielu osób uda się je być może zrealizować w nieodległej przyszłości. W ten sposób bardzo interesujące dzieła Artysty staną się dostępne dla szerszej

publiczności, znajdując godne miejsce dla ikon, o których sam artysta mówił, że ich właściwe miejsce jest w świątyni.

Пузина А. О., студ.

Київський національний університет будівництва і архітектури

АКТУАЛЬНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ ТЕМИ ЖИТЛОВОГО СЕРЕДОВИЩА В АТЕСТАЦІЙНІЙ МАГІСТЕРСЬКІЙ РОБОТІ (ВУЛИЦЯ І ДВІР ЯК НАДСТІЙКІ ЕЛЕМЕНТИ МІСЬКОГО СЕРЕДОВИЩА)

Тематика магістерських робіт передбачає пошуки нових підходів проектування, заснованих на наукових дослідженнях. Тема житлового середовища з року в рік проявляється у сполученні з енергоефективністю, пошуками оптимальних рішень кондомініумів, характеристик елітного житла реконструкції застарілого житлового фонду тощо. Вимоги до атестаційної магістерської роботи на кафедрі дизайну архітектурного середовища полягають у розробці інтер'єрів разом з благоустроєм комплексу, як елементу міського середовища. Тому перед магістрантом постає складна, але цікава задача, розібратись у системі житлового середовища, потребах споживачів і використанні сучасних прийомів будівництва та альтернативних підходів.

Залежно від типу забудови зв'язок вулиці і внутрішньо квартального простору здійснюється по-різному. Сам простір, що звільняється в результаті зносу і формується новим будівництвом, залежить від розмірів, меж і орієнтації кварталів на їхнє розташування в місті. На невеликих ділянках центральної зони міста основним типом внутрішньо квартальної території залишається двір. У зоні з більш великими кварталами внутрішня територія включає окрім загальних дворових і зелених насаджень ще пішохідні проходи і проїзди.

Двір – це структурний елемент міського середовища який приваблює все більшу увагу архітекторів. Забудова житлових територій у вигляді «рядків», «віял» і «розсипи точок» знищила двір в традиційному сенсі. Разом з ним зникли і характерні види сусідського спілкування та відпочинку. Для відновлення соціального статусу двору необхідно виявити найбільш суттєві особливості його просторової організації. Насамперед це: проста форма плану з чіткими межами, простота конфігурації, відносно невеликі розміри, чітке зонування території та захищеність від транспортного руху, мальовниче озеленення, розміщення зон відпочинку та ігрових зон, обладнання майданчиків малими архітектурними формами, сучасним ігровим обладнанням та системою освітлення, використання прийомів геопластики. Основними зонами в проектуванні двору слугують: зона дитячого відпочинку (яка ділиться на категорії відносно віку дітей),